

Schriftlicht

Die goeie, ouwe tijd

R. van der Wolf

Ik zal de gunstbewijzen des HEREN vermelden, de roemrijke daden des HEREN, naar alles wat de HERE ons heeft gedaan en naar de grote goedheid jegens het huis Israëls, welke Hij het betoond heeft naar zijn barmhartigheid en naar zijn vele gunstbewijzen. Hij zei: Zij zijn toch mijn volk, kinderen, die niet trouweloos worden, en Hij werd hun tot een Verlosser. In al hun benauwdheid was ook Hij benauwd, en de Engel zijns aangezichts heeft hen gered. In zijn liefde en in zijn mededogen heeft Hij zelf hen verlost en Hij hief hen op en droeg hen al de dagen van ouds.

Jesaja 63:7-9

Het is alsof Jesaja in de eerste zinnen van zijn gebed terugbladert in een fotoboek. Zoals op bruiloften tot vermaak van de gasten foto's vertoond worden uit de tijd dat bruidegom en bruid nog op hun driewielertje zaten. Alleen valt het accent hier niet op de kinderen, maar op de vader, die in z'n eentje de slee trok en met vier kinderen op zijn rug paardje kon spelen. Die sterke vader, die bewogen zijn kinderen droeg.

Tijd

Jesaja is bepaald niet in een feeststemming als hij terugkijkt. De profeet bidt in een tijd van grote kerkelijke moeite, waarschijnlijk onder de regering van Manasse (vgl. 2 Kron. 33:1-9). De zedeloosheid en het materialisme waren diep doorgedrongen in het leven van de kerkleden. De leer van het verbond was uitgehold tot een geruststellend automatisme: 'de tempel, de tempel des HEREN zijn wij' (Jer. 7). Om het in de taal van vandaag te zeggen: de kerk bekommerde zich nauwelijks om de levensheiliging en de gehoorzaamheid aan Gods geboden. Het was zo openlijk en schaamteloos, dat de kinderen op school elkaar rustig het vervolg op de soapseries vertelden. Ze volgden catechisatie terwijl de video thuis onder het toeziend oog van ouders alle vormen van overspel op band vastlegde. Om maar niets te hoeven missen. De rust tussen de sportwedstrijden werd op de rustdag verstoord door de eredienst. Het kerkelijk opbouwwerk was stil komen te liggen door individualisme en materialisme. Kerkbesef was er nauwelijks. Dat was de komende generatie ook niet kwalijk te nemen. De kennis van de ouderen schoot tekort om de jeugd hierin te onderwijzen.

Verrassend

Geen wonder dan ook, dat dit gebed wel kort wordt samengevat als het gebed van een boeteling. De ontering van Gods Naam en de goddeloze levensstijl vragen om berouw, om schuldbelijdenis en erkenning van zonden. Er is voor de profeet alle reden om in zak en as door de straten van Jeruzalem te trekken, luid schreeuwend dat de dag van de vergelding zal aanbreken. Je wacht met ingehouden adem op de aankondiging van het oordeel en de banvloeken aan het adres van Juda.

Toch begint het gebed heel anders. Jesaja breidt de handen ten hemel en spreekt eerst de lof uit. Hij vermeldt niet de zonden van Juda, maar de gunstbewijzen des HEREN. Dat is bijzonder, omdat veel gebeden in de Bijbel afsluiten met de lofverheffing. Maar Jesaja spreekt hier in de openingszinnen Gods grote Naam en daadkracht uit. Hij geeft een overzicht van de goede, oude tijd. De tijd van Israëls kinderjaren. De tijd van de 'roemrijke daden des HEREN'.

Israël was in die jaren geen volk om trots op te zijn. Het was een arm, onderdrukt en vertrapt volk. Geen natie die een vuist kon maken. Als een kind dat in de massa z'n vader is kwijtgeraakt, kon het niet anders dan z'n ellende uitschreeuwen. En: waar niemand aandacht schonk aan het hulpgeroep, hoorde God. Hij greep in (Ex. 2:23-25). De HERE trok Zich het lot van dit volk persoonlijk aan. De HERE was niet te groot om een klein volk te verlossen. In vers 7 komt het loflied van Deuteronomium 32 voor ogen: 'Hij vond hem in een land van steppen. In een woest land van gehuil in de wildernis. Hij beschutte hem, lette op hem, bewaarde hem als zijn oogappel. Als een arend, die zijn broedsel opwekt, over zijn jongen zweeft, zijn wieken uitspreidt, er één opneemt en draagt op zijn vlerken, zo heeft hem de HERE alleen geleid, en geen vreemde god stond Hem terzijde' (Deut. 32:10-12).

Zo is het begonnen. Toen Israël een kind was, heeft de HERE het liefgehad. Hij heeft Efraïm leren lopen (Hos. 11:1-3). Wie zich herinnert hoe de Vader zich ontfermde over een volk dat Hem niet kende, gaat iets peilen van de diepe liefde van waaruit de HERE de weg met dit volk is opgegaan.

Benauwd

De profeet Jesaja beschrijft wel heel herkenbaar menselijk, hoe de Here Zich het lot van zijn volk heeft aangetrokken. In al hun benauwdheden was ook Hij benauwd en de Engel van zijn aangezicht heeft hen gered. Daarmee bedoelt de profeet niet dat de Here mee ónderging in de problemen en moeiten. Maar God is zo'n Vader voor zijn volk, dat Hem hun moeiten en angsten ter hárte gaan. Dat is, wat Jesaja in die benauwdheid van God voor ogen staat. Zoals het hart van ouders stil kan staan als ze hun peuter zonder op- of omkijken de straat over zien steken. Zoals een vader bewogen kan zijn als hij de stille pijn in de ogen van zijn ontgoocheld, teleurgesteld en verwond kind ziet. Soms met gebalde vuisten op afstand moet blijven toekijken hoe verkeerde keuzes gemaakt worden, maar tussenkomst is op dat moment niet gewenst. Om van vaderlijke raadgeving maar te zwijgen. Bijna teder is de manier waarop Jesaja de omgang van de HERE met zijn volk beschrijft. Zo heeft het volk Hem leren kennen. God was de Vader bij wie het volk veiligheid vond, warmte en geborgenheid. Van weggesmeten werd het thuisgehaald. Van vertrapt geliefd en in sterke armen gedragen. Herinneren wij ons deze gunstbewijzen des HEREN, ook als we met elkaar de geschiedenis van bijvoorbeeld de afgelopen 60 jaar beschouwen?

Engel van zijn aangezicht

Soms laten we op een receptie even, zoals we dat noemen, 'ons gezicht' zien. Die uitdrukking betekent niet, dat we de rest van ons lichaam thuis laten. 'Ons gezicht' staat voor onszelf, als gehele persoon. Zo komt deze uitdrukking ook in de Bijbel voor. De Engel van zijn aangezicht is dus allereerst: de Engel van Gods persoonlijke aanwezigheid.

We kunnen het voorbeeld nog wat uitwerken om een beter begrip te krijgen. Als we zelf niet naar de receptie kunnen, sturen we iemand anders. Iemand die ons vertegenwoordigt of representeert. We hebben dan 'ons gezicht' laten zien in de persoon van een ander. Dat is precies wat er in vers 9 wordt bedoeld met 'de Engel zijns aangezichts'. Het is de Persoon die God op aarde representeert.

Wie is deze Persoon? Het onderwijs uit de Schrift leert ons, dat deze Engel de Here Jezus Christus zelf moet zijn (vgl. Zach. 3; Mal. 3). Hij is, zegt de brief aan de Hebreeën: 'de afstraling van Gods heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen' (Heb. 1:3). Achter Jesaja's gebed schittert de Persoon van God zelf. De HERE treedt verlossend op door zijn Zoon. Hij

toont, nog niet in het vlees verschenen, de barmhartigheid van God. Zo spreekt Hij eeuwen later dezelfde bewogenheid en ontferming uit, als Hij de schapen zonder herder ziet (Mat. 9:36). De Vader werkt hier. De Zoon ook!

Als we dat een motief of thema in het bóek Jesaja zouden willen noemen, mogen we de vergelijking trekken naar hoofdstuk 53. Zover gaat de liefde van de HERE tot zijn volk uit, dat Hij ook in de benauwdheid van de zondeslavernij niet om zijn kinderen heengaat, maar tot hen úitgaat en onder hen komt wonen. In al hun benauwdheid was ook Hij benauwd: 'Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja als iemand voor wie men het gezicht verbergt' (Jes. 53:3-4; vgl. Fil. 2:5-8). Zo werd de Engel van zijn aangezicht tot iemand voor wie men het gezicht bedekt. O diepte van rijkdom!

Slot

Zo tekent de profeet Jesaja de HERE uit. Stralend, liefdevol, trouw. In een tijd dat Israël niets was. En met zijn lofverheffing zet hij het volk de spiegel voor. Zo is Vader. En deze Vader verwacht van zijn kinderen hetzelfde. Ze zijn toch zijn kinderen? Ze zullen onbedrieglijk zijn, toch (vers 8)? Ze zullen zich toch wel herinneren, waar ze vandaan zijn gekomen? Hoe ze uit de wildernis en de slavernij gered zijn? Zoals ze vandaag verlost zijn, uit de sloppen, de stegen, de goot van het barbarisme. Dobbelende Germanen waren wijzelf. Heidenen, die bestemd waren ten eeuwigen leven en daarom uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht zijn geroepen. De Engel van zijn aangezicht heeft ons gered. Zo heeft God Zich gegeven en verbonden. Zo vergadert Hij zijn volk vandaag van het ene einde der aarde tot aan het andere. Een kerk die leeft bij dat woord, verzadigt zich in het beeld van de Vader en verlustigt zich in de Vaderliefde. God leert ons te leven vanuit een verwachtingsvol herinneren. We mogen denken aan de tijd dat Hij Zich ontfermde over verloren mensen.

Wij leven in een land waar veertien verschillende smaken hagelslag de keus moeilijk maken. Dan kan het zomaar gebeuren dat kinderen aan tafel met een ontevreden gezicht constateren dat er die morgen maar twaalf smaken voorradig zijn. Een verstokt gebruiker laat zich ook niet verleiden om voor één keer appelstroop te nemen. Weer eens wat anders, niet? Wat zou het geweldig zijn, als zulke kinderen konden eten bij een video-opname waarin ze zichzelf terugzien bij de vuilnisbakken, op zoek naar een beschimmelde broodkorst zonder iets erop. Zonder ernaar terug te hoeven verlangen, blijft het goed je te herinneren waar je vandaan komt. Waar je bij bent weggeroepen. Of waarvoor je gespaard bent gebleven. Ik zal de gunstbewijzen des Heren vermelden, zegt Jesaja. Ik zal het hebben over die goeie ouwe tijd. Toen God zijn zoon uit Egypte riep. Toen sterke Vaderarmen zich om een klein vertrappt kind sloegen. Die armen droegen het weg uit het rumoer van de volken die op het punt stonden het onder de voet te lopen, en in het gedrang naar zelfbehoud te verpletteren. God hoorde het angstig hulpgeroep en ontfermde Zich. Hij dacht namelijk: ze zijn toch mijn kinderen. Ze zullen toch niet trouweloos worden? Zij toch niet?